

Bevarandeplan för Natura 2000-området Verum SE0420301

Verum Foto: Marie Björkander

Grunduppgifter om Verum

Län:	Skåne
Kommun:	Hässleholm
Läge:	Strax söder om Verums Kyrka, vid Vieån
Markägare:	Enskilda
Areal:	8,0 ha
Skyddsform:	Delvis Naturreservat, sedan 2015.
Bakgrund:	pSCI beslutat av Regeringen 2002-01. SCI fastställt av EU-kommissionen 2004-12. SAC fastställt av Regeringen 2011-03. Bevarandeplan fastställd & kungjord av Länstyrelsen Skåne 2017-12-21 respektive 2017-12-22.
Reviderad:	2017-08.

Vad betyder Natura 2000?

EU bygger ett nätverk av områden med skyddsvärd natur som kallas Natura 2000. Syftet är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara arter och naturtyper som förekommer i Europa. Natura 2000 har tillkommit med stöd av två EG-direktiv; Fågeldirektivet (EU-rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009) om bevarande av vilda fåglar och Habitatdirektivet (EU-rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992) om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter senast ändrat genom direktiv 2006/105/EG. Nätverket byggs upp av områden som föreslås av regeringen och som antas av kommissionen. Direktiven har sin grund i Bernkonventionen som var först med att rättsligt skydda arter och deras livsmiljöer i Europa. EU-direktiven bygger på nya kunskaper och inför principen att bevara naturtyper för deras egen skull och inte enbart för att de utgör hemvist för vissa arter. Habitat- och fågeldirektivet är EU:s bidrag till bevarandet av den biologiska mångfalden så som det lades fast i Konventionen om biologisk mångfald i Rio 1992.

Sverige har ett särskilt ansvar för att skydda och vårda de områden som är föreslagna att ingå eller som ingår i Natura 2000 och detta regleras i den svenska lagstiftningen i Miljöbalken med tillhörande Förordning om områdesskydd m m. Det innebär att åtgärder som kan inverka negativt på bevarandestatus för preciserade habitat eller arter inom Natura 2000-området kräver tillstånd enligt miljöbalken med tillhörande förordningar.

Vad är en bevarandeplan?

Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden och vilken skötsel som behövs för att dessa naturvärden ska finnas kvar långsiktigt. Bevarandeplanen innehåller också en beskrivning av vilka verksamheter och åtgärder som kan hota de arter och livsmiljöer som ska skyddas i Natura 2000-området. Bevarandeplanen innehåller viktig information som används som underlag vid samråd och tillståndsprövningar av verksamheter och åtgärder inom Natura 2000-området.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanerna redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Vad är bevarandestatus?

Natura 2000 innebär att alla EU-länder ska vidta åtgärder för att naturtyper och arter som utpekats ska ha *gynnsam bevarandestatus*. Det innebär att man ska försäkra sig om att de utpekade naturtyperna och arterna finns kvar långsiktigt i Europa. För en naturtyp kan *gynnsam bevarandestatus* innebära att man bevarar de strukturer och funktioner som finns i naturtypen och att de arter som är typiska för naturtypen finns kvar i livskraftiga populationer. För en art innebär *gynnsam bevarandestatus* att arten finns i livskraftiga populationer och att förekomsten av dess livsmiljö är tillräcklig. I bevarandeplanen anses fullgod bevarandestatus vara densamma som gynnsam.

Viktigt att tänka på

För att inte skada Natura 2000 områdets naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000 område. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område. Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprövning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller åtgärder på skogsmark ska istället Skogsstyrelsen kontaktas. Bevarandeplanen för ett Natura 2000-område kan revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningarna förändras. När bevarandeplanen förändras medför det att den måste fastställas på nytt. Då ges markägare och andra berörda möjlighet att lämna synpunkter. Vid tillståndsprövning är det viktigt att utnyttja den nya kunskapen som finns i reviderade bevarandeplaner även innan dessa planer har beslutats.

Mer information om Natura 2000

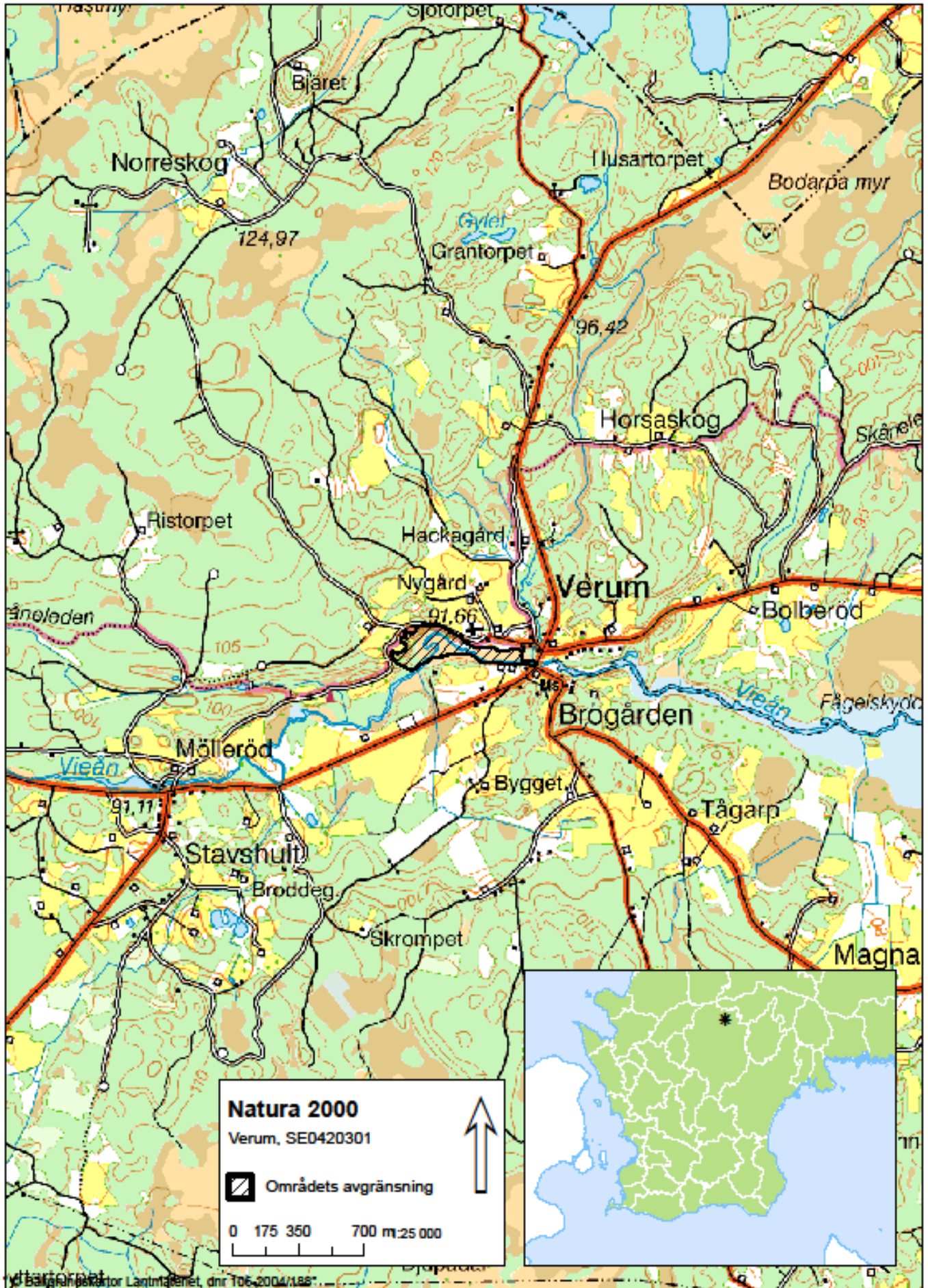
Länsstyrelsens hemsida: www.lansstyrelsen.se/skane/N2000 eller
telefon 010-224 10 00

Naturvårdsverkets hemsida: www.naturvardsverket.se

Innehållsförteckning

ÖVERSIKTSKARTA	5
OMRÅDESBESKRIVNING.....	6
INGÅENDE NATURTYPER OCH ARTER ENLIGT NATURA 2000	7
Bevarandesyfte och prioriterade bevarandevärden	7
Bevarandemål.....	8
Beskrivning av naturtyper och arter och deras bevarandestatus.....	9
Naturtyper	9
Natura 2000 – arter.....	10
HOTBILD – VAD KAN PÅVERKA NATURA 2000-OMRÅDET NEGATIVT?.....	11
SKYDD OCH BEVARANDEÅTGÄRDER.....	12
Skydd och reglering.....	12
Prioriterade bevarandeåtgärder	13
Restaureringsåtgärder	13
Löpande skötsel	13
Uppföljning	13
REFERENSER.....	14
BILAGOR	14
Bilaga 1, Karta med naturtyper enligt Natura 2000.....	15
Bilaga 2, Naturtypskoder för kartan.....	16
Bilaga 3, Mått för ålder och grovlek per trädslag samt mängdbedömningar.....	17
Bilaga 4, Rödlistade och hotade arter i Natura 2000-naturtyperna.....	18

Översiktskarta

Områdesbeskrivning

Natura 2000-området benämnt som Verum utgörs av betesmarker längs med den kraftigt meandrande Vieån strax söder om Verums Kyrka. Betesmarkerna utgörs av madmarker längs Vieån, en mindre hed samt trädklädda betesmarker uppe i branterna i den norra kanten av området. Madmarkerna utgör fuktäng med blåtåtel eller starr (6410) och på våren svämmas ån över på fuktängarna. Den trädklädda delen av betesmarken är egentligen en igenväxt löväng vilket artsammansättningen av träd och buskar vittnar om. Större delen av området betas med kor men dessvärre står delar av madmarkerna helt ohävdade för tillfället.

Häradsekonomiska kartan från år 1926-34 visar på ett betydligt mer öppet landskap.

Madslåttern hade redan då upphört eller bedrevs extensivt söder om ån. Ån meandrade mer i den östra delen av området och bildade korvsjöar. Flygbilder från 1940-talet visar en mark med endast enstaka träd och buskar.

Berggrunden utgörs av gnejs. Jordarten domineras av isälvsediment med mycket markanta getryggsåsar. Svackorna består av torv. Längs med Vieån dominerar svämsediment.

Skåneleden går längs med områdets norra kant.

I backen nedanför kyrkan ligger Trollastenen, ett stort flyttblock som enligt sägnen ett troll ska ha kastat norrifrån mot kyrkan. Stenen träffade den ena klockan som vid nedslaget bildade klockhölen, nere på maden.

En närmare beskrivning av naturtyper och arter finns under rubriken Beskrivning av naturtyper och arter.

Ingående naturtyper och arter enligt Natura 2000

Områdets naturtyper (se tabell 1 och bilaga 1) konstaterades vid fältbesök.

Tabell 1. Verums naturtyper med arealer och Natura 2000-arter. Natura 2000-koder inom parentes. Naturtyperna indelas i fullgod bevarandestatus (gynnsam bevarandestatus) där alla kriterierna för areal, ekologisk struktur och funktion samt för typiska arter är uppfyllda. I en icke fullgod naturtyp uppfylls definitionen för naturtyp men det kan saknas delar av ekologisk struktur och funktion eller typiska arter. Utvecklingsmarker kan inte definieras som en naturtyp idag men kan omföras till någon naturtyp med aktiva åtgärder eller med naturlig förändring efter lång tid.

Naturtyp	Areal (ha) med bedömd bevarandestatus		
	Fullgod	Icke fullgod	Totalt
Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260)	-	0,77	0,77
Torra hedar (4030)	0,12	-	0,12
Fuktängar med blååtätel eller starr (6410)	4,6	-	4,6
Trädklädd betesmarker – Ädellövsdominerade trädklädda betesmarker (9072)	2,0	-	2,0
Total areal naturtyper:	7,5		
Total områdesareal:	8,0		
Natura 2000-arter	Bevarandestatus		
Hårklomossa, <i>Dichelyma capillaceum</i> , 1383	Fullgod		
♦ Utter, <i>Lutra lutra</i> , 1355	Fullgod		
*prioriterad naturtyp enligt Natura 2000			
♦ ny art/naturtyp som inte är beslutad av Regeringen			

Bevarandesyfte och prioriterade bevarandevärden

Det övergripande bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s Art- och habitatdirektiv.

För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de fåglar, naturtyper, Natura 2000-arter och typiska arter som utgjort grund för utpekandet av området. Genom att ha gynnsamt tillstånd bidrar Natura 2000-området till att skapa eller upprätthålla en gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå.

De prioriterade bevarandevärdena är naturtyperna vattendraget (3260), torr hed (4030), den trädklädda betesmarken (9070) samt Natura 2000-arterna hårklomossa och utter.

Motivering:

Natura 2000-området utgör en betad lövängsrest, där lövdungar blandas med ädellövskog (avenbok, bok, ek, och lind). Längst ner mot Vieån växer klibbal och björk. Ett flertal grova gamla träd finns. Hårklomossa finns nere vid ån på alstammar, block och en stenmur. Arten har ett starkt fäste i Vieån. Utter finns också i ån.

Bevarandemål

Arealen av Mindre Vattendrag (3260) ska vara minst 0,77 hektar. Arealen av torra hedar (4030) ska vara minst 0,12 ha. Arealen av fuktängar (6410) ska vara minst 4,6 ha. Arealen av trädklädda betesmark (9070) ska vara minst 2,0 ha.

Land

Trädklädd betesmark med spärrgreniga ekar med inslag av andra grova lövträd samt buskskikt av framförallt en och björnbär. Det bör finnas cirka 10-20 träd per hektar. Träden, ska främst utgöras av spärrgreniga ekar, med inslag (0-5 träd per hektar) av lind, avenbok, apel och björk. Träden ska vara av olika ålder, med mål att få riktigt grova gamla mulminnehållande träd. Träd eller större grenar som faller ska få ligga kvar, med undantag om det utgör ett direkt hinder för skötsel av området, i så fall ska trädet eller grenen utläggas på annan plats inom naturreservatet. Gran eller främmande trädslag ska ej förekomma inom skötselområdet. Den torra heden ska hållas helt träd- och buskfri. Buskskiktet bör ha en täckningsgrad på 0-5 % per hektar. Blommande växter ska eftersträvas, då dessa är en viktig nektar och pollenkälla för humlor, bin och vedlevande insekter. I strandzonen mot betesmarken ska det finnas sparsamt med grov al samt efterträdare till dessa. Det ska finnas en öppen strandkontakt, utan träd, buskar eller vass, mellan madmarkerna och Vieån. Träd med hårklomossa bevaras. Grundvattennivån ska vara naturligt hög under större delar av året.

Typiska arter för naturtyperna ska förekomma allmänt. För fuktängen (6410) är de typiska arterna; blodrot, knägräs, stagg, ängsvädd och gökblomster. För de trädklädda betesmarkerna (9070) är de typiska arterna knägräs, liten blålocka, stagg, ängsvädd. För torr hed (4030) är de typiska arterna knägräs, stagg och ängsvädd.

Vattendrag

Det ska finnas en naturliknande hydrologisk regim i vattendraget och det ska finnas meandersträckor, kvillar, erosionspartier, sedimentation. Det ska finnas en naturliknande vattenståndsvariation som skapar en variation av strandmiljöer med hög biologisk mångfald. Naturtypen mindre vattendrag (3260) är extra känslig för ändringar i grundvattennivå samt ändringar i grundvattnets kemiska egenskaper och temperatur. Det ska finnas sträckor som präglas av erosion och sedimentation (meandring) som skapar blottlagd jord/strandzon och strandbrinkar. Det ska finnas effektiva passager för djur, växter, sediment och organiskt material till anslutande vattensystem och svämplan. Vattendraget ska vara naturligt eller naturliknande med avseende på rätning och rensning samt innehålla naturliga strukturer. Det ska finnas en funktionell buffertzonen i anslutning till vattendraget. Typiska arter för naturtyperna ska förekomma allmänt. För vattendraget ska de typiska arterna sandkrypare och öring förekomma allmänt.

Arten hårklomossa ska finnas på minst 32 substratenheter inom området t.ex. al, sten, mur, socklar, björk m.m.

Framtida uppföljning av planen kan medföra att nuvarande bevarandemål ändras och att nya mål läggs till.

Beskrivning av naturtyper och arter och deras bevarandestatus

Naturtyper

Trädklädd betesmark (9070)

I norr finns ett trädbestånd som är klassad som naturtypen trädklädd betesmark men den utgör egentligen en gammal lövängsrest. Numera har trädsiktet slutit sig och krontäckningen är nästan 100 %. En del mindre gläntor förekommer fortfarande. Träd- och busksiktet är dock rikt och man finner bland annat al, avenbok, björk, bok, ek, gran, hassel, lind, en, tall och vildapel. Det finns ett antal större bokar, ekar och lindar varav flera är vidkroniga. Även träd som avenbok och björk är förhållandevis grova. En del lindar skall enligt Skogsstyrelsens inventering av området bära spår av tidigare hamling. 14 st träd är grova hålträd inom naturtypen och de utgörs av bok, avenbok, ek och lind. Det största trädet, en bok mäter hela 5,1 m i omkrets. Ett par flerstammiga träd finns också som tyder på att träden betats när de var unga. Under ett träd finns ett bohål från räv eller grävling. En bok samt en lind är helt ihåliga. Minst sex träd har mulm, d.v.s. ett brunt trämjöl med rester av de svampar som brutit ned träet. Mulm är ett tecken på att ett träd är gammalt och i mulmen lever oftast sällsynta vedlevande insekter. Området är dock inte inventerats på insekter.

Igenväxningen med medelålders björk och avenbok samt bok är kraftig i vissa delar. Stora delar av området riskerar att på sikt övergå till ädellövskog med en ändrad flora till följd.

Busksiktet i området domineras av en, varav många lider av att vara skuggade. Många av hasselbuskarna är stora och innehållande död ved. Fältsiktet saknas nästan helt men i enstaka gläntor finner man växter såsom gråfibbla, knägräs, liten blåklocka, stagg, ängsvädd, gökärt, rölleka, rödven och smultron.

Vattendrag (3260)

Vieån slingrar sig genom området. Ån är naturligt krokig med fina strandängar och trädridåer. Ån är viktig för fiskar, musslor, fåglar och växter. I ån finns utter, mal och knipa.

De tidvis översvämmade maderna vid Vieån har använts för slåtter och bete under lång tid.

Vattnets kraft har också utnyttjats och vid åns inlopp finns välbevarade klenoder, Ekholmens såg och Gundrastorps mjölkvarn.

Fiskar som finns i ån är mört, abborre, öring, lake, ål, benlöja, storspigg, gädda och sandkrypare. Växter som svärdsilja och vit näckros finns i ån.

Torr hed (4030)

Mellan den trädklädda betesmarken och madmarken längs ån finner man ett öppet litet torrare parti med hedflora där blodrot, gråfibbla, knägräs, ljung, rödven, stagg, stenmåra, vårbrodd, ängsvädd och ärenpris förekommer. I området flyger bl.a. fjärilarna eksnabbvinge, ängs-, skogs- och silversträckad pärlemofjäril, vitfläckig guldinge och svingelgräsfjäril. I området finns bl.a. gröngöling.

Fuktäng med blååtätel eller starr (6410)

Madmarkerna utgörs av naturtypen fuktäng med blååtätel eller starr och domineras av vasstarr och blååtätel. I övrigt finner man bland annat kabbleka, krypven, kråklöver, revsmörblomma, flaskstarr, vattenklöver, veketåg, älgört och ältranunkel. I områdena med svag eller ingen hävd minskar artsammansättningen och vasstarr tillsammans med rörflen dominerar. Tidigare århundraden nyttjades madmarkerna utmed Vieån i huvudsak som slåttermarker. Idag är merparten av dessa lämnade för fri utveckling med igenväxning som följd. Inom Natura 2000-området är dock dessa mader till större delen fortfarande hävdade, både betade och med slåtter. Hårklomossa är funnen i området på unga alar utmed Vieån. Längre upp, mot kyrkan till, finns också värdefulla hålträd av al, varav ett är helt ihåligt. Några av dem är flerstammiga och alla är grova, den grövsta är 4,5 m i omkrets. Fåglar som enkelbeckasin, olika änder och gulärta finns.

Natura 2000 – arter***Hårklomossa (1383)***

På trädstammar, block och stenar samt på en stenmur växer natura 2000-arten hårklomossa inom Natura 2000-området. Hårklomossan förekommer i hela Vieån och har tidigare ansetts vara ovanlig. Vid noggrannare inventeringar har den dock i vissa avrinningsområden visat sig vara relativt väl spridd. Vieån och Skeingsjön är ett sådant område. Hårklomossan är en bra indikator på ett vattendrag som är relativt opåverkat. Arten har ett starkt fäste i Vieån. Hårklomossa växer på stenblock, trädbaser och basen av buskar längs med stränder till sjöar och långsamt rinnande vattendrag där vattennivån har stora och naturliga fluktuationer. Den är knuten till den zon som översvämmas och dränks varje år och växer bara på stränder till vattensamlingar med ganska stora skillnader mellan högsta och lägsta vattenstånd (vattenståndsamplitud).

Sporkapslar är ytterst sällsynta i större delen av landet, och i Skåne står sannolikt vegetativ spridning för all förekommande spridning av arten. Arten förväntas vid vegetativ spridning normalt bara kunna sprida sig som mest 5 meter under en 10-årsperiod, och då i en linjär spridning längs med vattendrag. Detta innebär att arten har extremt svårt att sprida sig till nya lokaler, och skulle arten försvinna helt från en plats, så är det osannolikt att den skulle återetablera sig i den lokalen.

En måttlig störning i form av tillfälliga starka flöden och översvämningar gör att slingor av mossan lossnar och sprider sig till nya platser nedströms. För hård reglering av de vattendrag som mossan växer kring kan som bäst hindra arten från att sprida sig, och som sämst slå ut artens lokala population helt.

Utter (1355)

Optimala miljöer för utter är vatten som erbjuder rikligt med lättillgänglig föda året runt och som är omgivet av landområden där uttern kan vila ostört, föda upp ungar, mm. Vintertid måste det finnas isfria vattendrag. Gärna ska livsmiljön bestå av stora mer eller mindre sammanhängande vattensystem. Dess föda består mestadels av fisk, men även groddjur, fåglar, insekter och mindre däggdjur kan ingå i dieten.

En utterhona behöver cirka 28 kilometer strandlängd som hemområde för att föda upp en kull ungar, och honornas hemområden överlappar inte. Hanarnas hemområden kan bli så stora som 45 kilometer långa, men kan överlappas med honornas hemområden. Storleken på hemområdena kan dock variera ganska mycket. Uttern kan förflytta sig flera mil, både på land och i vatten, när den uppsöker nytt revir eller en partner.

I södra Sverige finns uttern främst i eutrofa vatten. Orsaken till detta tros vara att miljögiftsbelastningen av fettlösliga ämnen är lägre i eutrofa vatten än vad de är i oligotrofa vatten. Eftersom uttern är en toppredator i näringskedjan är den extra utsatt för dessa miljögifter som lätt ackumuleras i kroppen.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Nedan redovisas exempel på åtgärder som riskerar att påverka utpekade naturvärden negativt. För att inte skada Natura 2000 områdets naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000 område. Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprövning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller åtgärder på skogsmark ska istället Skogsstyrelsen kontaktas.

De största hoten för områdets naturtyper och Natura 2000-arter är:

- Svag eller utebliven hävd. Hävd behövs i hela området, även i fuktängen.
- Gödsling, stödutfodring, kalkning, dikning eller insådd av för naturtypen främmande arter
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis skogsplantering, dikning och täktverksamhet. Exploatering av vattendragens stränder.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativt för den dynglevande insektsfaunan (vilka är viktiga i betesmarkerna då de t ex bryter ned kospillning).
- Ett alltför tätt träd- och buskskikt.
- Förändringar i områdets hydrologi från både inom och utanför området genom t.ex. markavvattning. Förändrad vattenkemi och försämring av vattenkvalitén genom t.ex. utsläpp av föroreningar och gifter i vattendrag, försurning eller eutrofiering.
- Vattenreglering och vandringshinder i vattendragen. För hård reglering har en negativ påverkan på populationen av utter, och är ett hinder för deras möjlighet att sprida sig.
- Hårklomossan hotas framförallt av förändringar i vattenståndsregim och vattenkvalitet. Den försvinner om en sjö eller ett vattendrag regleras så att man får en konstant vattennivå eller så att vattennivån fluktuerar för ofta. Övergödning kan troligen utgöra ett stort hot då t ex alger konkurrerar ut den. För mindre populationer kan en alltför kraftig utglesning av träd- och buskar vara ett hot.
- Fasta fiskeredskap samt fällor på land som uttrar fastnar i.
- Utfiskning av fisk som utgör viktiga bytesdjur för utter.

- Införsel och förekomst av signalkräftor och för naturtypen främmande fiskar som kan skada känsliga organismer i vattendragen. Detta är ett indirekt hot mot uttern då det riskerar att rubba ekosystemet i utterns livsmiljö.

Skydd och bevarandeåtgärder

Bevarandeåtgärderna består av nuvarande och eventuella planerade skydd, restaureringsåtgärder, som vanligtvis är större engångsåtgärder, och löpande skötsel, som inte är engångsåtgärder och som behöver göras löpande.

Ingrepp som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd av länsstyrelsen enligt 7 kapitlet 27-29 § miljöbalken. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område. Bevarandeplanen ska också fungera som underlag för bedömningen av om tillstånd behövs och om tillstånd kan ges.

Vid genomförandet av art-och habitatdirektivet utgår man från att alla verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd. Enligt övergångsbestämmelserna krävs inte ett sådant tillstånd för verksamheter som påbörjats före 1 juli 2001 under förutsättning att de vid denna tidpunkt hade tillstånd enligt 9 eller 11 kap miljöbalken (eller motsvarande äldre bestämmelser). De tillståndsgivna verksamheterna skyddas av rättskraften i tillståndet. Syftet med övergångsbestämmelserna var inte att undanta tillståndskravet för framtida förändringar av befintliga verksamheter utan man ville undvika en obligatorisk omprövning av samtliga verksamheter som bedrevs 1 juli 2001. Vid ändringar av verksamheter och vid nyanläggning aktualiseras dock tillståndsplikten.

Staten har det övergripande ansvaret för skötseln av Natura 2000-områden och för att bevarandemålen uppnås. En förutsättning för att nå målen är ett gott samarbete mellan staten och den eller dem som äger eller brukar marken. Om skötseln av ett Natura 2000-område orsakar merkostnader för en markägare eller arrendator kan ersättning eventuellt fås, till exempel miljöersättning för betesmarker. Markägaren kan även skriva skötselavtal med Länsstyrelsen.

Markägare kan eventuellt få rätt till ersättning om **tillstånd inte kan ges** och Natura 2000 innebär avsevärda begränsningar i pågående markanvändning inom den berörda delen av fastigheten. Ersättning ges dock inte i alla fall t.ex. inte om man blivit nekad att uppföra byggnationer inom Natura 2000-områden. Om skog ska ersättas vill Naturvårdsverket att all skog inom Natura 2000-området ersätts samtidigt så att inte Natura 2000-området har ersatts i vissa delar och inte i andra. Miljöersättning inom betesmarker anses också vara en form av ersättning.

Skydd och reglering

Området är huvudsakligen skyddad som naturreservat men fuktängar i söder och i öster ingår inte. Dessa delar hyser endast triviala naturvärden och står stundtals helt under vatten. Därför

anses Natura 2000-området vara tillräckligt reglerat med naturreservatet. Miljöstöd finns på allt utom i de trädklädda betesmarkerna. Bevarandeåtgärderna nedan är samma som de som finns i skötselplanens skötselåtgärder.

Prioriterade bevarandeåtgärder

De prioriterade bevarandeåtgärderna är främst att området betas eller slåtraras men också att den trädklädda betesmarken gallras försiktigt så att mer ljus når marken. Även fuktängarna ska betas även om man får acceptera att det inte går att beta dem vissa år p.g.a kraftiga översvämningar.

Restaureringsåtgärder

- Gallring av främst björk, bok och avenbok samt ekar med upphissade smalare kronor. Spara lind. Gallringen ska ske under månaderna november-februari. Grova träd får ej avverkas. Avverkad ved ska utläggas inom skötselområde ädellövskog. Avverkade ekar ska avverkas i knähöjd för att stubben ska stå kvar som död ved.
- Toppning av yngre alar som växt upp mellan madmarken och betesmarken i syfte att släppa in ljus till betesmarken. Unga alar och andra träd med hårkromossa får ej avverkas. Allt avverkat material ska utläggas inom skötselområde ädellövskog.
- Veketågen bör slås av sent på säsongen, då den missgynnas kraftigt om det kommer ner översvämningsvatten i rören. Åtgärden behöver troligen genomföras återkommande under några år.

Löpande skötsel

- Bete med nöt och/eller hästar, ej får. Bete får ej ske under tidsperioden 1 december till 25 april. Djur som används för hävd av området och som avmaskats ska ha en karenstid på 14 dagar innan betespåsläpp.
- Betesfredning i syfte att gynna blomning, fjärilar, humlor och bin bör ske årligen och ambulerande med provisoriska elstaket. De betesfredade områdena bör vara ett område och cirka 500 kvadratmeter stort och bestå av blomrika torra delar av 4030, 9070 och/eller 6410.
- Fuktängarna sköts genom årlig slåtter och /eller bete med nöt eller häst. Med hänsyn till fågellivet får slåtter ej bedrivas före den 1 juli. Vid slåtter ska skärande eller klippande slåtterredskap användas och höet fraktas bort från Natura 2000-området. Betesdriften bör ske så att all vegetation är väl avbetad vid vegetationsperiodens slut. Vid behov kan uppväxande träd och buskar i fuktängen avverkas.
- Uppsättning av cirka 10 starholkar.
- Fortlöpande röjning av igenväxningsvegetation.
- Om död ved hamnar i ån och veden inte påverkar annan markägares mark negativt genom dämning ska veden ligga kvar.

Uppföljning

Uppföljning av naturtyper och arter inom Natura 2000-områdena kommer att ske med omdrev vart 6:e eller 12:e år beroende på naturtyp och art. Vissa delar av uppföljningen, som t.ex. areal är obligatoriska medan andra delar kan väljas av länsstyrelserna själva. Mer information om enskild naturtyp/art finns på Naturvårdsverkets hemsida.

Referenser

- Artdatabankens Artfaktablad (1992-2001) för de rödlistade arterna inom området.
- Artdatabankens information till Länsstyrelsen i Skåne Län om rödlistade arter, GIS-skikt.
- Länsstyrelsen, Bager, H och Persson A., 2009:41, *Skånes rikkärr*.2009.
- Länsstyrelsen Skåne. Johan Johnmark. 2015-11-04. Beslut om bildande av naturreservat Verum i Hässleholms kommun, Skåne län.
- Länsstyrelsen Skåne. Johan Johnmark. 2015-11-04. Skötselplan för naturreservatet Verum.
- Löfroth M. (ed.) 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000*. Naturvårdsverket. Naturvårdsverkets förlag.
- Norra Skåne. 2014-11-14. <http://www.nsk.se/2014/11/14/hittade-en-pakord-utter/>
- Olsson, K-A. m.fl. (red), 2003. *Floran i Skåne. Vegetation och utflyktsmål*. Lund SGU:s vägledning: <http://www.sgu.se/samhallsplanering/planering-och-markanvandning/grundvatten-i-planeringen/grundvattenberoende-ekosystem/>
- Skogsstyrelsen, *Signalarter - Indikatorer på skyddsvärd skog*. Skogsstyrelsen. 2000.
- Skogsvårdsstyrelsen 1995-11-08. Nyckelbiotopsinventeringen.
- Sveriges geologiska undersökning. 2016. Bilaga. Vägledningmaterial över vilka Natura 2000-naturtyper som är känsliga för grundvattenpåverkan. SGU.

Bilagor

1. Karta med naturtyper enligt Natura 2000
2. Naturtypskoder för kartan
3. Mått för ålder och grovlek per trädslag samt mängdbedömningar.
4. Rödlistade och hotade arter

Upprättad av Länsstyrelsen Skåne

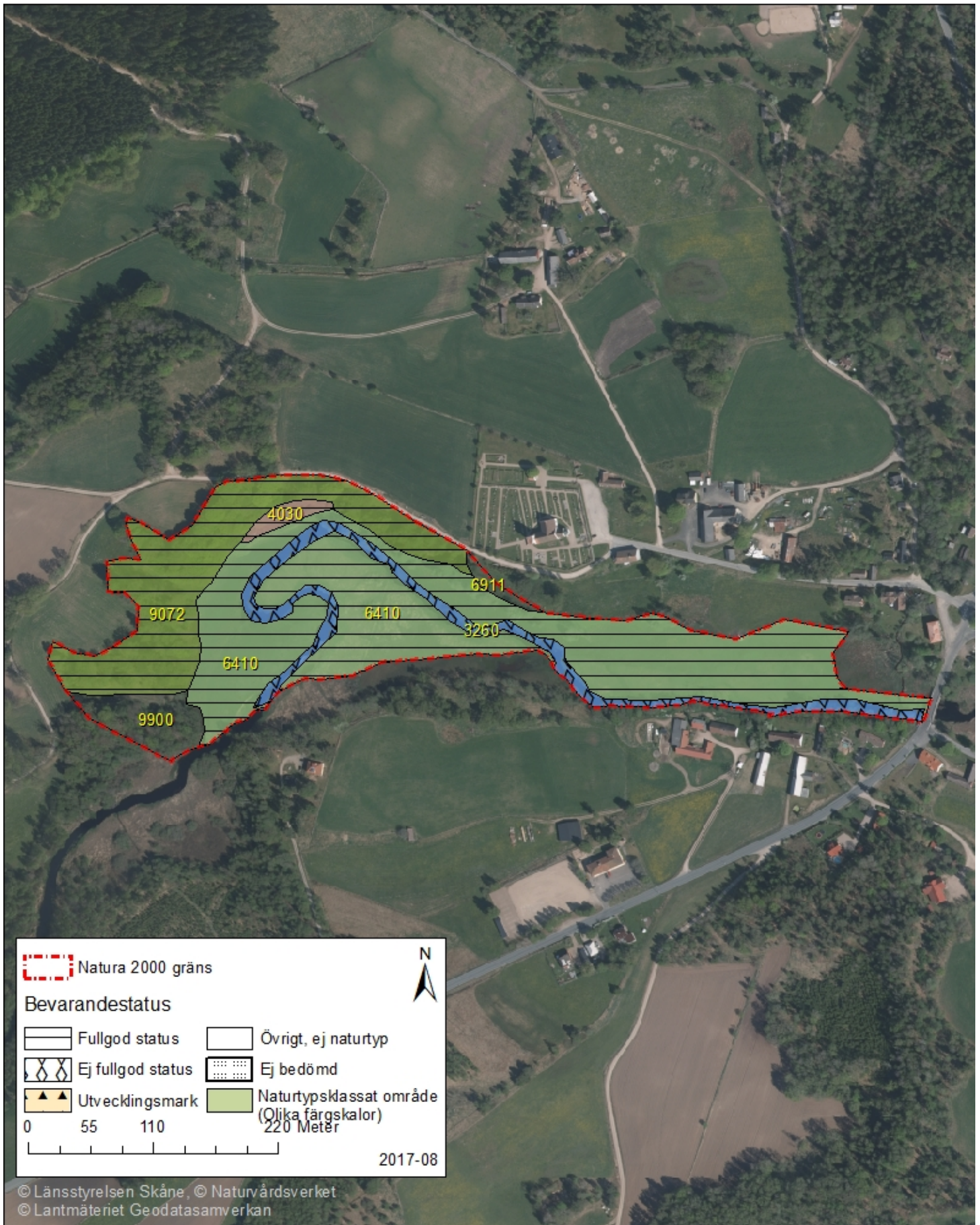
Planförfattare: Kristian Nilsson

Senast reviderad 2017-08-18 av Marie Björkander

Natura 2000-området Verum, SE0420301 med naturtyper

Förteckning över naturtyper återfinns i bilaga 2

Bilaga 2, Naturtypskoder för kartan

Natura 2000-naturtyper

Naturtyper

3260 - Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor

4030 – Torra hedar

6410 - Fuktängar med blåttåtel eller starr

9072 - Trädklädd betesmark – undertyp Ädellövdominerade trädklädda betesmarker

Icke naturtyper

6911 - Öppen kultiverad betesmark

9900 - Ickenatura-skog

Bilaga 3, Mått för ålder och grovlek per trädslag samt mängdbedömningar.

Diametergräns för grova träd per trädslag. Trädens diameter mäts vid brösthöjd.

Ek och bok	80 cm
Alm och ask	60 cm
Övriga ädellövträd	50 cm
Sälg	40 cm
Rönn	30 cm
Övriga triviala lövträd	50 cm
Tall och gran	70 cm

Ungefärlig nedre **åldersgräns för gamla träd per trädslag.** Med "gamla träd" avses biologiskt gamla träd med en annan epifytflora, insektsfauna, barkstruktur och/eller stamform som avviker från yngre vuxna träd. Trädens grovlek är inte alltid en säker indikator på ett trädets ålder, då träd i vissa miljöer kan vara senvuxna.

Triviallövträd	100 år
Gran	120 år
Tall	150 år
Ek	200 år
Bok	150 år
Övriga ädellövträd	150 år

Bedömning av den **totala mängden död ved** (stående + liggande).

Lite	< 5 m ³ /ha
Måttligt	5 – 15 m ³ /ha
Rikligt	15 – 40 m ³ /ha
Mycket rikligt	> 40 m ³ /ha

Bedömning av den **totala mängden gamla träd** och **totala mängden grova träd.**

Saknas	Inga grova/gamla träd upptäckta
Enstaka	< 2/ha
Tämligen allmän	2 – 10/ha
Allmänt - rikligt	> 10/ha

Bilaga 4, Rödlistade och hotade arter i Natura 2000-naturtyperna

Rödlistade arter enligt artdatabankens rödlista 2015 placeras i olika hotkategorier beroende på risk för utdöende i vilt tillstånd inom olika tidsperspektiv. Arter med extremt/mycket stor risk att dö ut i vilt tillstånd inom en mycket nära/nära framtid placeras i kategorin CR (Critically endangered; akut hotad) resp. EN (Endangered; starkt hotad). Arter som löper stor risk för utdöende i ett medellångt tidsperspektiv placeras i kategorin VU (Vulnerable; sårbar). Arter som bedöms ligga nära kategorin VU men inte uppfyller alla kriterier placeras i kategorin NT (Near Threatened; missgynnad). Arter som numera är livskraftiga men som tidigare varit hotade placeras i LC. F= fridlyst art, Ågp= art som har eller ska få ett nationellt åtgärdsprogram för hotade arter, B2, B4 & B5 hänvisar till resp. bilaga i art- och habitatdirektivet.

Naturtyp/Organism grupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Hotkategori/Annan fakta
Kärlväxter			
	gullviva	<i>Primula veris</i>	F
Fisk	lake	<i>Lota lota</i>	NT
Fågel	backsvala	<i>Riparia riparia</i>	NT
Mossa	hårklomossa	<i>Dichelyma capillaceum</i>	NT, B2
Däggdjur	utter	<i>Lutra lutra</i>	NT, Ågp, B2

Bevarandeplanen för Verum

Syftet med Natura 2000-området Verum i Hässleholms kommun är att bevara den värdefulla betesmark samt den lilla lövängsrest som finns kvar här. De prioriterade bevarandevärdena består av vattendraget (3260), torr hed (4030), den trädklädda betesmarken (9070) samt Natura 2000-arterna hårklomossa och utter.

En del i länsstyrelsens verksamhet är att skydda värdefull natur genom att bilda Natura 2000-områden och upprätta bevarandeplaner. Syftet är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara arter och naturtyper som förekommer i Europa och att upprätthålla Natura 2000-områdenas naturtyper och arter i gynnsam bevarandestatus inom den biogeografiska regionen.

Bevarandeplanen innehåller bevarandesyftena och bevarandemålen med Natura 2000-området via de fyra kriterierna areal, ekologiska strukturer & funktioner, typiska arter samt Natura 2000-arter (Arter i habitatdirektivets bilaga 2), beskrivning av området samt beskrivning av varje naturtyp och/eller art, förutsättningar för gynnsam bevarandestatus samt vad som kan påverka Natura 2000-området negativt. Den innehåller även information om vilka skötselåtgärder som behövs göras i Natura 2000- området.

Länsstyrelsen
Skåne

www.lansstyrelsen.se/skane